

tanquam in æſtuario ſudavimus; imo faſtidioſo itinere aquas a fontibus per flumina in maria, inde ad centrum terræ nempe ultimum aquarum finem ſimul & exordium ſecuti ſumus. Nunc tempus & ordo poſtulant, ut motu aquarum *mathematico* abſoluto, earundem *Phyſicum*, nempe, ut expoſita aquarum deſtillatione ad centrum terræ, earundem *regreſſum* & *aſcenſum* ad fontes & ſcaturigines, conſideremus. Clarum autem eſt, vapores *ſurſum* & a centro ad circumferentiam, nempe ex loco calido in frigidum tendere; ut omnes deſtillationes id docent. Non ergo paradoxum erit, ſi aquam centralem, quam *vapoſam* eſſe demonſtravimus, a centro ad circumferentiam tendere, *ex propria natura*, & ob innatum *calorem*, ſtatuamus. Tendent autem præſati vapores ad ea loca, quæ permeabilia ſunt; prout illæ firmamenti centralis partes exiſtunt, quæ nulla aqua exteriori marina premuntur, ſed terram & *montes* ſuperiores habent. Illæ enim firmamenti centralis partes, ſuper quas *maria* quieſcunt, lutofæ ſunt, & *compactiores*, ne ſcilicet aquæ uno impetu irrumpant. Deinde, ut præſata tranſcolatio, & deſtillatio melius ſuccedat, hinc probabile eſt & naturale, vapores centrales non iſtas convexi centri partes petituras, per quas potenti deſtillatione aquæ marinæ *inſtilant*; cum propter iſtius loci ſoliditatem, tum propter immenſam ſuperincumbentis maris *molem*: iſtas ergo partes relinquere, & illas convexi penetrare, quæ plus penetrabiles ſunt. Quas diximus, iſtas eſſe, quibus *montes*, & reliqua terræ pars innititur, quod plane conveniens eſt, & naturale. Eæ vero partes ex duplici capite cæteris *poroſiores* ſunt; *Primo* quod illis nulla aqua incumbat, quæ irrumpere & reprimere poſſet: *deinde* quod, Creatore ſic volente, ipſa prima productione ſic poroſa reddita fuerit, ut nempe inferiores vapores tranſpirare poſſent. *Poroſam* autem voco, non quod *ſpongiæ* inſtar ſe habeat; ſed quod in ipſis compactiſſimis lapidibus & ſaxis *fiſſuræ* inveniantur, quas metallicolæ *die Klüſſten* vocant, & pro bono indicio habent: quod illac fertiles vapores *minerales* tranſire animadvertant, unde metalla generari, experientia probat. Si tamen propius centrum terræ accedamus; omnia ſaxa, lapides, & montes, *duritiemque* terræ ceſſare probabile eſt; unde videtur, ſicut huius libri Sect. 1. cap. 3. docuimus, terram propter varias elixationes, abſtractiones, & extractiones, per primam *productionem*, quaſi circa ſuam *ſuperficiem* tantum denſatam & incruſtatam: circa meditullium vero humidiorē & molliorem extitiſſe. Recordamur nos legiſſe in Chronologia minerali, vulgo *Berg-Cronick*, metallicolas in quodam monte ad vaſtiſſimam profunditatem laborando, infra Horizontem terræ veniſſe, ſenſimque ſaxa tractabilia reddita & molliora fuiſſe, tandem omnimode ceſſaſſe, atque in *glaream* adeo tenuem deſiſſe, ut pro clepſydris inſervire potuiſſet: inſinitis tamen aquarum *ſcaturiginibus* permixta, adeo, ut ſi quis incidiſſet, in tali arena non ſecus ac in aqua ſubmerſus fuiſſet, adeo diviſa, ſubtilis, poroſa & ſucceſſiva erat: Exploraſſe metallicolas fundum ejus longiſſima pertica; ſed nullum ejus finem indagare potuiſſe: cui hitoriæ nos propria experientia freti adſtipulamur. Nec proinde *Helmontius* delirat, cum de ejusmodi *glarea* loquitur, quam *vivam* vocat, certe vivis *ſcaturiginibus* turget, nec ſi-